

Ženy v oboru psychologie

prof. PhDr. Alena Plháková, CSc.

Filozofická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci

Článek se zabývá motivací žen ke studiu psychologie a rozdíly v postavení mužů a žen v akademické a aplikované psychologii. Ukazuje se, že ženy publikují v odborných psychologických časopisech méně než muži a mají méně citačních ohlasů. Psychologové také častěji než psychologičky získávají různé vedoucí funkce. Ženy jsou nicméně velmi úspěšné v oblasti manželského a rodinného poradenství, klinické psychologie a psychoterapie.

Klíčová slova: gender, děravé potrubí, konflikt práce-rodina, akademická psychologie, aplikovaná psychologie.

Women in the field of psychology

The article explores the motivation of women to study psychology and the disparities in the status of men and women in academic and applied psychology. It is evident that women publish less frequently in professional psychological journals than men and receive fewer citations. Additionally, psychologists, more often than female psychologists, attain various leadership positions. Nevertheless, women are highly successful in the fields of marriage and family counseling, clinical psychology, and psychotherapy.

Key words: gender, leaking pipeline, conflict work-family, academic psychology, applied psychology.

Úvod

V soudobé západní společnosti se hojně diskutuje o nebinární identitě, která není výlučně ani ženská, ani mužská. Nebinární jedinci tradiční genderové kategorie různými způsoby překračují, ignorují nebo usilují o jejich prolínání. Většina dospělých nicméně stále žije v binárním světě, kde mají muži a ženy odlišné podmínky a příležitosti k osobnímu i profesnímu rozvoji a k dosažení mocenských pozic.

Cílem sdělení je zmapovat postavení žen v psychologii, která se tradičně dělí na základní teoretické obory, které bývají někdy označovány jako akademické, a na obory aplikované, k nimž patří například klinická nebo poradenská psychologie. Se značnou dávkou zjednodušení lze říct, že se v oblasti teoretické psychologie muži uplatňují o něco více než ženy, zatímco psychologická praxe je spíše ženskou doménou.

Stručný pohled do historie

Po vzniku psychologie jako samostatné vědy ve druhé polovině 19. století se na jejím rozvoji podíleli především muži, a to lékaři, fyziologové, filozofové i další odborníci. V USA se nicméně objevily některé vynikající psychologičky už v posledních dekadách 19. století. Patřily k nim Margaret Washburnová nebo Mary Calkinsová, která v roce 1895 splnila na Harvardově univerzitě požadavky na titul Ph.D., ale představitelé univerzity jí ho – coby ženě – nikdy neudělili (1). V Rakousku-Uhersku bylo ženám povoleno studovat na vysokých školách teprve na přelomu 19. a 20. století, a to nejprve na filozofických fakultách (v roce 1897) a od roku 1900 také na lékařských fakultách (2).

V Evropě se výraznější generace psychologek vynořila až ve třetí dekádě 20. století v souvislosti se změnami v postavení žen po 1. světové válce. Nepřítomnost mužů v rodinách během válečných

let i po nich je přiměla k tomu, aby si samy vydělávaly na živobytí a usilovaly o kvalitnější vzdělání než dosud. V tomto období získaly ženy v řadě evropských zemí volební právo. V Československu bylo zaneseno do ústavy v roce 1920 (3).

Ve 20. letech minulého století patřily k významným evropským představitelkám oboru psychoanalytičky Helena Deutschová, Anna Freudová, Melanie Kleinová nebo Karen Horneyová. Dalšími známou psychologičkou byla Bljuma Zeigarniková, která zkoumala zapamatování nedokončených úloh, nebo Charlotte Bühlerová, jež se jako jedna z prvních zabývala celoživotním psychickým vývojem. Carla Gustava Junga obklopila v Curychu skupina obdivovatelek, které většinou rozvíjely některý aspekt jeho díla. K předním členkám této skupiny patřily Jolande Jacobiová a Marie-Louise von Franzová. V oblasti psychologie emocí vynikla Magda Arnoldová původem z Moravské Třebové, která v roce 1928